

ΝΑΤΑΣΣΑ
ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

ΜΙΡΑΜΠΕΛ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΙΡΑΜΠΕΛ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Μίραμπελ**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Νατάσσα Καραμανλή
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κυριακή Κάσση
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Γεωργία-Στέλλα Γυφτοπούλου

© Νατάσσα Καραμανλή, 2023
© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Stuart Brill/Trevillion Image,
New Image, Madele/Shutterstock Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2023

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2023

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4808-4

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4809-1

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΝΑΤΑΣΣΑ
ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

ΜΙΡΑΜΠΕΛ

Σ' εκείνους που έφυγαν,
σ' εκείνους που δεν ξαναγύρισαν,
σ' εκείνους που κατάφεραν να επιστρέψουν.
Σ' εκείνους που μετρούν πατρίδα τη γη,
τους ανθρώπους, την αγάπη και τ' αστέρια.

Σημείωμα της συγγραφέως

Η Θεσσαλονίκη είναι η πόλη μου. Ο τόπος γέννησης και καταγωγής μου. Μια παράξενη, ράθυμη πόλη που δεν μπορεί παρά να την αγαπήσεις, παρ' όλα τα στραβά της. Ένα πολύχρωμο παλίμψηστο πολιτισμών και κουλτούρας που μαγεύει με τις παράδοξες ιστορίες της, με τις αντιθέσεις της.

Ναι, σίγουρα είναι ο τόπος μου, η πατρίδα μου, σκέφτηκα, αλλά πόσο περήφανη με κάνει η ιστορία της; Ποιο είναι το πιο μελανό της σημείο; Κάνοντας αυτή την ερώτηση στον εαυτό μου πήρα αρκετές και διαφορετικές απαντήσεις. Μα το μυαλό μου σκάλωσε σε μία από αυτές, για μένα την πιο ατιμωτική που κουβαλά η πόλη μου.

Δε μιλάμε γι' αυτό. Καθόλου. Είναι ένα σύννεφο, μια ομίχλη καθισμένη στους ώμους μας, που μας εξαναγκάζει να κρατάμε τα μάτια μας χαμηλωμένα. Οι νεότερες γενιές δε γνωρίζουν κάτι σχετικά και τα σχολικά βιβλία δεν αποτυπώνουν την πραγματική διάσταση της συγκεκριμένης ιστορίας, αυτή των Εβραίων της Θεσσαλονίκης.

Για περισσότερους από είκοσι αιώνες, η Θεσσαλονίκη στάθηκε το καταφύγιο των καταδιωγμένων Εβραίων της Ευρώπης. Έως τις αρχές του 20ού αιώνα οι Εβραίοι αποτελούσαν πάνω από τον μισό του πληθυσμού της πόλης. Η εβραϊκή επιρροή ήταν τόσο έντονη, ώστε ακόμη και αρκετοί μη Εβραίοι μιλούσαν την ισπανοεβραϊκή (λαντίνο), τη γλώσσα των Σεφαρδιτών. Η πόλη έκλεινε κατά το εβραϊκό Σάββατο, ακόμη και το λιμάνι ήταν κλειστό. Ήταν η πόλη με την εβδομάδα των τεσσάρων εργάσιμων ημερών, καθώς το Σάββατο ήταν αργία για τους Εβραίους,

η Κυριακή για τους χριστιανούς και η Παρασκευή για τους μουσουλμάνους.

Όλα αυτά έως τον Απρίλιο του 1941, όταν η Θεσσαλονίκη πέρασε στη γερμανική ζώνη κατοχής. Οι φυλετικοί νόμοι της Νυρεμβέργης που είχαν τεθεί σε ισχύ από το 1935 εφαρμόστηκαν στη Θεσσαλονίκη στις αρχές του 1943, λίγο πριν ξεκινήσουν οι πρώτοι «εκτοπισμοί» με τα τρένα του θανάτου. Ωστόσο, οι αντισημιτικές μερίδες της πόλης ήταν αρκετές και, καθοδηγούμενες από την αντισημιτική προπαγάνδα και το προσωπικό τους συμφέρον, δεν ήταν λίγες οι φορές που οδηγήθηκαν σε έκτροπα εναντίον των εβραϊκών πληθυσμών. Οι επιγραφές στα καταστήματα, τα καφενεία, στις βιτρίνες δήλωναν ότι οι Εβραίοι είναι ανεπιθύμητοι!

Τον Ιούλιο του 1942 ο γενικός διευθυντής νομαρχιών Μακεδονίας προέβη σε διάβημα κατά των Εβραίων, παραπονούμενος στη γερμανική στρατιωτική διοίκηση ότι οι Εβραίοι δεν υποχρεώνονταν να εκτελούν εργασίες και να καταβάλλουν εισφορές σε είδος, κάτι που δεν ίσχυε για το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού πληθυσμού. Κατόπιν αυτής της διαμαρτυρίας, ο στρατιωτικός διοικητής Αιγαίου και Θεσσαλονίκης, Μαξ Μέρτεν, διέταξε επίσημα την απογραφή των αρρένων Εβραίων ηλικίας δεκαοχτώ έως σαράντα πέντε, ικανών για εργασία, οι οποίοι θα δούλευαν στις σιδηροδρομικές γραμμές.

Στις 11 Ιουλίου 1942, περίπου επτά έως εννέα χιλιάδες άντρες κλήθηκαν στην πλατεία Ελευθερίας για να παραλάβουν τις κάρτες εργασίας τους. Η μάζωξη αυτή ήταν ένα βασανιστήριο, ένα μικρό κολαστήριο για τους άντρες, που έλιωναν κάτω από τον καυτό ήλιο του Ιουλίου, ανεχόμενοι τα καψόνια και την ταπείνωση από τους ένοπλους Γερμανούς στρατιώτες. Αυτοί οι άντρες (πηγές αναφέρουν τρεισήμισι έως πέντε χιλιάδες) βοήθησαν στην κατασκευή του αεροδρομίου του Σέδες, δούλεψαν στα μεταλλεία και σε έργα οδοποιίας. Το δώδεκα τοις εκατό πέθανε από την ταλαιπωρία στους επόμενους δύο με τρεις μήνες. Ήταν το μαύρο Σάββατο της πόλης.

Ακολούθησε μια συμφωνία της Ισραηλιτικής Κοινότητας –της μεγαλύτερης εβραϊκής κοινότητας στην Ελλάδα– με τον Μαξ Μέρτεν, στην οποία συμφωνήθηκε το ποσό των δύο δις. δραχμών (οι αναφορές στο ποσό ποικίλλουν από 2 ως 3,5 δις.). Με αυτόν τον τρόπο ο Μέρτεν θα είχε τον απαιτούμενο προϋπολογισμό για να προσλάβει Έλληνες εργάτες και θα άφηνε τη λύση των Εβραίων εργατών.

Παράλληλα, ο Δήμος Θεσσαλονίκης ζήτησε από τον Μέρτεν, στο πλαίσιο της παραπάνω συμφωνίας, να επιλυθεί το θέμα του εβραϊκού νεκροταφείου. Ο Μέρτεν, πέρα από το χρηματικό πόσο που είχε συμφωνήσει, πρότεινε στην Κοινότητα, για να τους απαλλάξει από την υποχρεωτική εργασία, να ικανοποιήσει το αίτημα του Δήμου Θεσσαλονίκης για την απαλλοτρίωση του νεκροταφείου.

Το εβραϊκό νεκροταφείο βρισκόταν στον χώρο του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου και φιλοξενούσε πεντακόσιες χιλιάδες τάφους. Μια τεράστια έκταση, μια απέραντη νεκρόπολη με ιερή ιστορία χώριζε την πόλη στα δυο, εμποδίζοντας την επέκτασή της. Αυτό ήταν το πρόσχημα των Αρχών και, ταυτόχρονα, το αγκάθι τους, καθώς οι συζητήσεις για τη μεταφορά του νεκροταφείου είχαν αρχίσει πολύ νωρίτερα κι η Κοινότητα είχε συμφωνήσει σε παραχωρήσεις μέρους των εδαφών του νεκροταφείου για την ανάπτυξη της πόλης. Οι διαπραγματεύσεις αυτές πάγωσαν επί Μεταξά το 1936, μα όχι και το θέμα, το οποίο ανακινήθηκε από τις Αρχές, που συνέβαλαν στην καταστροφή του ιερού αυτού τόπου, με μεσάζοντες τους Γερμανούς.

Κανένας όρος της συμφωνίας δεν τηρήθηκε από πλευράς του Μέρτεν, παρά το γεγονός πως η Ισραηλιτική Κοινότητα κατέβαλε το πόσο του 1,5 δις. δραχμών! Με τη συνδρομή των ελληνικών αρχών το νεκροταφείο συλήθηκε, οι τάφοι βεβηλώθηκαν, τα μαρμάρια μνημεία καταστράφηκαν και η νεκρόπολη λεηλατήθηκε από τον ελληνικό πληθυσμό με την ανοχή του Δήμου και της Ιεράς Μητροπόλης. Τα μάρμαρα, οι πλάκες και τα τούβλα πουλή-

θηκαν μέσω δημοπρασιών αλλά και εμπορών για δομικά υλικά. Η σύλληψη των τάφων πήρε τέτοιες φρικιαστικές διαστάσεις, που μάρμαρα του εβραϊκού νεκροταφείου διασκορπίστηκαν σε πολλά σημεία σε όλη την πόλη της Θεσσαλονίκης, από ιδιόκτητα σπίτια μέχρι ιστορικά μνημεία και χριστιανικούς ναούς. Ακόμη και σήμερα μαρμάρινες πλάκες από το νεκροταφείο βρίσκονται στο Βασιλικό Θέατρο και στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου.

Κάπως έτσι φτάσαμε στον διωγμό των Εβραίων από τη Θεσσαλονίκη, που επίσημα ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 1943, με την άφιξη του Ντίτερ Βισλιτσένι και του Αλόις Μπρούνερ, συνεργατών του Αιχμαν και του Χίμλερ. Οι γερμανικές αρχές ζήτησαν από την Κοινότητα να τους παραδώσει τη λίστα όλων των εγγεγραμμένων. Η Κοινότητα εργάστηκε επί μακρόν για να παραδώσει και την ονομαστική καταγραφή, αλλά και την οικονομική, συμβάλλοντας –δύσως να το γνωρίζει– στην υλοποίηση των μακάβριων σχεδίων των Γερμανών.

Εξαιρετικά σημαντικός στάθηκε ο ρόλος του αρχιραββίνου Κόρετς, ο οποίος παρακίνησε το ποίμνιό του σε μια απόλυτη στάση υπακοής προς τα αιτήματα των Γερμανών. Στον Κόρετς αποδίδεται μεγάλο μερίδιο ευθύνης για τα πάθη των Εβραίων της Θεσσαλονίκης.

Οι Εβραίοι περιορίστηκαν σε γκέτο τα οποία φυλάσσονταν από την ελληνική αστυνομία, αλλά και από την Εβραϊκή Πολιτοφυλακή. Τους απαγορεύτηκε να χρησιμοποιούν τα μέσα μαζικής μεταφοράς, διατάχθηκαν να παραδώσουν τις τηλεφωνικές συσκευές και τα ραδιόφωνά τους. Οι περιουσίες τους δημεύτηκαν, ακίνητες και κινητές, ακόμη και τα ζώα τους, κι υποχρεώθηκαν να φορούν το άστρο του Δαβίδ στα ρούχα τους. Στερήθηκαν κάθε προηγούμενο αξίωμά τους κι αντιμετωπίστηκαν σαν υποζύγια άνευ χρησιμότητας.

Η μακάβρια «τελική λύση» είχε τεθεί σε εφαρμογή και η αντίστροφη μέτρηση για τους Εβραίους της Θεσσαλονίκης μόλις άρχιζε.

Ο πρώτος συρμός για το Άουσβιτς αποχώρησε από τη Θεσσαλονίκη στις 15 Μαρτίου του 1943. Μέσα στους επόμενους δυο μήνες πενήντα χιλιάδες Εβραίοι –το ενενήντα εφτά τοις εκατό του εβραϊκού πληθυσμού– εκτοπίστηκαν με τα τρένα του θανάτου. Στο τέλος του Μαΐου, ο Αλβίς Μπρούνερ δήλωσε επίσημα ότι η Θεσσαλονίκη ήταν πια «Judenfrei», ελεύθερη, δηλαδή, από Εβραίους, άδεια. Ο Μπρούνερ δούλεψε τόσο μεθοδικά για τον εκτοπισμό των Εβραίων στη Θεσσαλονίκη, ώστε του ανατέθηκε κι ο εκτοπισμός των Εβραίων της Γαλλίας.

Η ιστορία ενώνει, αλλά έχει την ιδιότητα να διχάζει κιόλας, κι η συγκεκριμένη αναβλύζει ακόμα μια άηχη συνηνοχή της πόλης μου κατά του εβραϊκού στοιχείου. Γι’ αυτό επέλεξα τη Μίραμπελ. Για να μιλήσω μέσα από τα δικά της μάτια για εκείνα τα σημεία της Ιστορίας που κοντά ογδόντα χρόνια μετά κατοφρίζουν ακόμα.

Η Μίραμπελ παίρνει μορφή σε ένα εργοστάσιο παιχνιδιών στη Θουριγγία το 1936. Είναι μια κούκλα που δε μοιάζει με τις άλλες. Η περιπλάνησή της στις παιδικές αγκαλιές θα τη φέρει αντιμέτωπη με τη σκληρότητα του πολέμου. Με τις φορικαλεότητες των στρατοπέδων συγκέντρωσης. Με τα βασανιστήρια, την πείνα και την απανθρωπιά. Με την ανθρώπινη κακία, το μίσος, τη βανανυσότητα.

Μπορεί μια κούκλα να ξαναγράψει την Ιστορία; Μπορεί να την ωραιοποιήσει; Να την ανατρέψει; Σαφώς και όχι! Αλλά ούτε κι εμείς, οι άνθρωποι, οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης, μπορούμε να αντιστρέψουμε τους όρους, να γυρίσουμε πίσω τον χρόνο και να πράξουμε διαφορετικά. Αν είχαμε αυτή την ικανότητα, αναρωτιέμαι, πόσα πράγματα, στ’ αλήθεια, θα καταφέραμε να είχαμε κάνει;

Αυτή η ιστορία δεν μπαίνει στο χρονοντούλαπο. Δεν ξεχνιέται. Κι η Μίραμπελ είναι η οδηγός σας. Οι ιστορίες των ανθρώπων φέρουν τα στίγματα εκείνης της εποχής. Μαζί με τη Μίραμπελ θα συναντήσετε κάποια γνωστά ιστορικά πρόσωπα και

πραγματικά ιστορικά γεγονότα. Ωστόσο, δεν κρατάτε στα χέρια σας ένα αμιγώς ιστορικό μυθιστόρημα, παρά μια ιστορία που γράφτηκε για να θυμίσει εκείνα που η πόλη μου δε θέλει να θυμάται. Κι ακόμη, μια ιστορία για τους νεότερους, που πρέπει να γνωρίζουν και την άλλη πλευρά της αλήθειας.

*Στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια
Και του μιλούσανε για Δράκους και για το πιστό σκυλί
Για τα ταξίδια της Πεντάμορφης και για τον άγριο λύκο
Μα στο παιδί μου δεν άρεσαν ποτέ τα παραμύθια
Τώρα, τα βράδια, κάθομαι και του μιλώ
Λέω το σκύλο σκύλο, το λύκο λύκο, το σκοτάδι σκοτάδι,
Του δείχνω με το χέρι τους κακούς, του μαθαίνω
Ονόματα σαν προσευχές, του τραγουδώ τους νεκρούς μας.
Α, φτάνει πια! Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά.
Πρέπει να λέμε την αλήθεια στα παιδιά...*

Μανόλης Αναγνωστάκης

Σας ευχαριστώ πολύ!
Καλή ανάγνωση!

Εισαγωγή

Θουριγγία 1936, Εργοστάσιο κατασκευής παιχνιδιών*

Το κρύο ήταν σχεδόν απάνθρωπο. Πίσω από τους τσιμεντένιους τοίχους η θερμοκρασία δεν ξεπερνούσε τους τρεις βαθμούς Κελσίου. Τα χέρια της Μόνα, αν και βρίσκονταν σε διαρκή κίνηση, είχαν μελανιάσει. Οι αρθρώσεις μόνο ξεχώριζαν, εξίσου λευκές όσο οι νιφάδες που στροβιλίζονταν πίσω από τα μεγάλα παράθυρα.

Από την ώρα που ξεκίνησε τη βάρδια της είχε χτενίσει πενήντα κούκλες. Όλες κατάξανthes. Με πυκνές μπούκλες. Όλες ίδιες. Οι κούκλες Μίραμπελ. Με αυτό το όνομα, γραμμένο με καλλιγραφικά γράμματα πάνω στο κουτί, έφευγαν από το εργοστάσιο. Αν το διατηρούσαν και μετά την αγορά τους, αυτό δε θα το μάθαινε ποτέ κανείς.

Το πρόσωπό τους ήταν καμωμένο από αστίλβωτη πορσελάνη· έμοιαζε περισσότερο με μάρμαρο κι ήταν πράγματι αρκετά ανθεκτικό. Το φινιρίσμά του ήταν ματ, προσδίδοντάς του ένα πολύ ρεαλιστικό αποτέλεσμα, κι όταν η διαδικασία της βαφής ολοκληρωνόταν ομοίαζε στην όψη με δέρμα μικρού παιδιού. Για το σώμα τους χρησιμοποιούνταν ένα μείγμα υλικών, ώστε να εί-

* Η Θουριγγία είναι ομόσπονδο κρατίδιο της Γερμανίας με πρωτεύουσα την Ερφούρτη. Σημαντικά αξιοθέατα στο κρατίδιο είναι ο Πύργος του Βάρμμπουργκ και οι ιστορικές πόλεις Ιένα και Βαϊμάρη.

ναι ελαφριές και να αντέχουν στον χρόνο. Χαρτοπολτός, δέρμα, ξύλο, κόλλα, ύφασμα και γυαλί για τα μάτια.

Η πιο πολύτιμη φίλη ενός μικρού κοριτσιού θα ήταν αυτή η κούκλα. Κάθε Μίραμπελ έκρυβε έναν ωκεανό σιωπής κάτω από τα βαθυγάλανα μάτια της. Η μικρή της μαμά θα μπορούσε να της εξομολογηθεί τα πάντα και θα ήταν σίγουρη πως θα τα στοίβαζε για πάντα στον βυθό της. Μαργαριταρένιο δέρμα, εκεί θα κυλούσαν κάποιες φορές τα δάκρυα, γιατί κι εκείνα θα αποτελούσαν ένα κομμάτι της σιωπηρής συνωμοσίας τους. Το δέσιμο. Τα μυστικά, όσα πετάριζαν στο παιδικό στήθος, όλα θα καλύπτονταν στη σκιά των καλοχτενισμένων μαλλιών της.

Το καλό με τις κούκλες ήταν η έλλειψη της μνήμης. Δε θα θυμούνταν τα πεσίματα, τις σπασμωδικές κινήσεις ενός αναίτιου θυμού, ούτε θα θύμωναν με την απόρριψη. Με την εγκατάλειψη. Δεν πεινούσαν, δε διψούσαν, δεν απαιτούσαν. Δεν παραπονιούνταν και, το βασικότερο, δεν αντιμιλούσαν. Υπάκουαν. Υπέκυπταν. Ήθελαν απλώς να δείχνουν όμορφες. Όμορφες, ακόμα και με τα μάτια σπασμένα. Ακόμα και με τα άκρα βγαλμένα. Και ποδοπατημένες πάλι όμορφες θα ήταν· αυτή ήταν η αποστολή τους. Μαζί με το δώρο της μόνιμης σιγής. Μιας άηχης συναίνεσης. Ήταν το μέσο για να διδαχτούν τα μικρά κορίτσια τον ρόλο της υπόλοιπης ζωής τους.

Τούτη δω η Μίραμπελ που κρατούσε στα χέρια της έδινε την εντύπωση πως ήταν καλύτερα φτιαγμένη από τις υπόλοιπες. Είχε πιο διανυγή μάτια. Πιο ανοιχτό χαμόγελο· είχε το χαμόγελο ενός παιδιού μπροστά σε έναν πάγκο με ζαχαρωτά ή σε ένα χιονισμένο τοπίο. Της φάνηκε πως ακόμη και οι μπούκλες της ήταν πιο ανοιχτόχρωμες. Είχαν το χρώμα που παίρνει το στάχυ κάτω από τον ήλιο. Μα πράγματι ήταν αλλιώςτικη. Κάτι υπήρχε στην άκρη του ματιού της.

Η Μόνα έσυρε το δάχτυλό της σε όλο το μήκος του κάτω βλεφάρου. Έφερε το πρόσωπο της κούκλας μπροστά στα μάτια της. Κάτι ξεχώριζε αχνά στο φως. Ένα τόσο δα εξόγκωμα. Το χτύ-

πησε απαλά με το νύχι της. Ένα αμελητέο ελάττωμα στην πορσελάνη. Μια φουσκίτσα. Έμοιαζε με δάκρυ που είχε πρόωρα στεγνώσει. Μια σταλιά ατέλεια αμέσως έκανε τη συγκεκριμένη Μίραμπελ να πλησιάζει στο ανθρώπινο καλούπι.

Πενήντα κούκλες και μία ιδιαίτερη, εκείνη με το μοναδικό δάκρυ, σαν κόψιμο κάποιου απρόσεκτου μαχαιριού. Ανθρώπινα και τα δύο λάθη. Ούτε για τη Μίραμπελ αποτελούσε προνόμιο η τελειότητα.

Ο κόσμος απομάκρυνε τους ατελείς, τους μισούς, εκείνους που είχαν στερηθεί την αριότητα και την ομορφιά. Την καθαρότητα του αίματος. Οι εποχές κυοφορούσαν μαχαίρια και κανείς δεν ήταν σίγουρος για κανέναν.

Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων τον Αύγουστο στο Βερολίνο είχε καταφέρει να κοπάσει την τρέλα που επικρατούσε. Ο Χίτλερ και το επιτελείο του είχαν φροντίσει ώστε η ματιά των ξένων καλεσμένων να μην αντικρίσει ούτε μία επιγραφή «Juden» στα καταστήματα. Ούτε έναν Ρομά στον δρόμο τους. Όλα είχαν τακτοποιηθεί στην εντέλεια. Και οι βίαιες ταραχές κατά των Εβραίων είχαν σιγήσει. Ήταν η ώρα του πολιτισμού. Αυτό βέβαια κράτησε για λίγο. Μια αστραπή που έσκισε στιγμιαία τον ορίζοντα, προτού την καταπιούν τα σύννεφα. Τώρα όλα βρίσκονταν πάλι στο μηδέν. Όποιος ήταν Εβραίος δεν είχε κανένα λόγο να είναι ευτυχισμένος σε εκείνη τη χώρα που βάδιζε με βαριά πατήματα προς έναν ακήρυχτο πόλεμο.

Η Μόνα ήταν τρομοκρατημένη. Συνέχεια. Ωστόσο, όσο βρισκόταν μέσα στους τοίχους του εργοστασίου αισθανόταν ασφαλής. Δε θα μπορούσαν να την πειράξουν εδώ. Θα ήταν ανόητο. Έκανε απλώς τη δουλειά της. Συναρμολογούσε και χτένιζε κούκλες. Τι πιο αθώο από αυτό; Μπορεί όσο το έκανε να προσευχόταν σε έναν Θεό που δε γινόταν αποδεκτός, μα κανείς δεν το γνώριζε αυτό. Και τούτη δω η Μίραμπελ στα χέρια της ήταν μια αφορμή για να χαμογελάσει. Ήταν υπέροχη! Αν μπορούσε να την κρατήσει, θα το έκανε. Την ήθελε εκείνη την κούκλα που δεν

ήταν τέλεια. Της έμοιαζε έτσι. Όμως, το κόστος της ήταν υψηλό και με το ζόρι εκείνη κι ο άντρας της τα έβγαζαν πέρα. Εξάλλου τι ανάγκη είχε από ένα παιδικό παιχνίδι στην ηλικία της; Δεν είχε καν κόρη, ούτε και σκόπευε να αποκτήσει. Οι καιροί προμήνυαν συνεχόμενες θύελλες, δεν ήταν ώρα για απογόνους, μα ούτε και για όνειρα. Όχι με αυτές τις συνθήκες. Όχι με αυτή την κυβέρνηση. Ούτε με αυτούς τους νόμους.

Μήπως έπρεπε να ενημερώσει τη φράου Βιλμ για το εξόγκωμα; Θα έπρεπε να το γνωρίζει. Ίσως να την απέσυρε από την παραγωγή και έτσι θα μπορούσε να της κάνει μια καλή τιμή ώστε να την αγόραζε. Καλύτερα όχι. Κανείς δε θα το διέκρινε. Ποιος θα περίμενε, άλλωστε, ένα τέτοιο προϊόν να έχει ψεγάδι; Μπορεί το κορίτσι που θα την αγκάλιαζε να ένιωθε πιο κοντά της αναγνωρίζοντας αυτή τη δυσμορφία της.

Το είχε αποφασίσει. Θα κρατούσε το στόμα της κλειστό. Τι την ένοιαζε; Ας έβγαζε κάποια άλλη εργάτρια το φίδι από την τρύπα. Το μέτρημα προείχε τώρα. Πενήντα μία κι ήταν ακόμα μεσημέρι. Ως την ώρα που θα σχολούσε θα είχε χτενίσει σίγουρα άλλες τόσες και θα τις είχε όλες συσκευάσει στο μπλε κουτί τους. Κανονικά θα έπρεπε να είχε χτενίσει εξήντα. Είχε μείνει πίσω. Αλλά δεν ήταν δικό της φταίξιμο. Αν η Χίλντα κατόρθωνε επιτέλους να συγκεντρωθεί και δεν καθυστερούσε τη γραμμή παραγωγής, θα είχε πιάσει τον στόχο της.

Μα τι της συνέβαινε σήμερα; Ήταν πολύ αφρημένη. Ο μοχλός της πρέσας, τον οποίο χειριζόταν για να κουμπώσει τα γυνάλινα μάτια στο κεφάλι κάθε κούκλας, της είχε γλιστρήσει τρεις φορές. Πίεζε μόνο παγωμένο αέρα στις άδειες κόγχες. Η επόπτρια την είχε δει. Την τέταρτη φορά που η πρέσα κατέβηκε άπραγη, την πλησίασε με βλοσυρό ύφος και την επέπληξε σε αυστηρό τόνο. Αν εξακολουθούσε αυτό θα την άλλαζε πόστο ή πολύ απλά θα την έστελνε σπίτι της. Δε θα έμενε πίσω το τμήμα εξαιτίας της!

«Χίλντα, συγκεντρώσου! Δεν έχω υλικό για να δουλέψω! Πάψε να χαζεύεις», είπε σιγανά η Μόνα, από φόβο μήπως η φωνή

της ακουστεί από την επόπτριά που παραφύλαγε για ακόμη ένα ολίσθημα της Χίλντα ώστε να την ξεφορτωθεί.

«Θα μας κλείσουν, το ξέρεις; Σε λίγο θα φτιάχνουν μόνο όπλα και σφαίρες», της απάντησε εκείνη χαμηλόφωνα, βουτηγμένη στον τρόμο.

«Τι λες; Ποιος διαδίδει αυτές τις βλακείες;» ρώτησε μέσα από τα δόντια της η Μόνα. Συμμεριζόταν κι η ίδια τους φόβους της Χίλντα, αλλά η στιγμή ήταν εντελώς ακατάλληλη για τέτοιου είδους συζητήσεις.

«Για ποιον φτιάχνουμε τόσες κούκλες; Ποιο κορίτσι θα προλάβει να παίξει μαζί τους; Δεν καταλαβαίνεις; Δε βλέπεις τι γίνεται; Ζούμε το τέλος του κόσμου», η φωνή της πνίγηκε κάτω από το ηχηρό χαστούκι της φράου Βιλμ, της επόπτριάς.

Η Μόνα απέστρεψε βιαστικά το βλέμμα από τη φίλη της. Το μάγουλό της ήταν κόκκινο. Δεν έκλαψε, κι αυτό ήταν παράδοξο, καθώς η Χίλντα είχε την τάση να βουρκώνει με το παραμικρό. Υπερευαίσθητη, συνεσταλμένη και αδύναμη. Σπάνια σήκωνε το βλέμμα της για να κοιτάξει τον συνομιλητή της. Ακόμα και τώρα, έπειτα από τρία χρόνια γνωριμίας, η Μόνα ώρες ώρες είχε την εντύπωση πως η θέα των παπουτσιών της Χίλντα ήταν πιο ενδιαφέρουσα από τις κουβέντες τους. Παράξενη γυναίκα, αλλά τη συμπαθούσε. Μόνο που τον τελευταίο χρόνο ήταν διαρκώς φοβισμένη. Όπως κι η ίδια. Με τη διαφορά πως η Μόνα δεν τρομοκρατούνταν από κάθε οξύ θόρυβο, ούτε μπορούσε να λιποθυμήσει στο άκουσμα μιας γυάλινης κανάτας που έπεφτε στο πάτωμα.

Τη δικαιολογούσε, όμως. Ήξερε καλά τι ωθούσε τη φίλη της να κρύβει το πρόσωπό της κάτω από ένα σκούρο μαντίλι. Γιατί απέφευγε να κυκλοφορεί έξω μετά το πέρας της βάρδιας της. Μήπως κι εκείνη τα ίδια δεν έκανε; Ίσως όχι με τον πανικό της Χίλντα. Ήταν τρελό, ήταν ανήκουστο! Γιατί θα έπρεπε να κρύβουν την ταυτότητά τους; Από πότε η καταγωγή ενός ατόμου ή ο Θεός στον οποίο πίστευε καθόριζαν την έκβαση της ζωής του;

Οι νόμοι της Νυρεμβέργης, όμως, δεν άφηναν κανένα περιθώριο. Αυτοί ήταν η αιτία της μετάλλαξης των δυο γυναικών, η κρυμμένη απειλή τους. Ο νόμος όριζε ποιος υπολογιζόταν Εβραίος, ποιος ήταν μισός Εβραίος και ποιος κατά το ένα τέταρτο. Κι η Χίλντα ανήκε στη δεύτερη κατηγορία. Η Μόνα στην τελευταία. Αυτό ήταν και το αγκάθι στο στήθος τους. Και οι μέρες το έσπρωχναν όλο και πιο βαθιά, ως τη ρίζα της καρδιάς τους.

Νόμος για την προστασία του γερμανικού αίματος και της γερμανικής τιμής (Ο «Νόμος για την Προστασία του Αίματος» είναι μέρος των «Νόμων της Νυρεμβέργης».)

Με τη γνώση ότι η καθαρότητα του γερμανικού αίματος είναι η προϋπόθεση για τη διαρκή ύπαρξη του γερμανικού λαού και εμπνευσμένο από την αδιαμφισβήτητη βούληση να διασφαλίσει το γερμανικό έθνος από εδώ και στο εξής, το Ράιχσταγκ (Γερμανικό Κοινοβούλιο) ψήφισε ομόφωνα τον ακόλουθο νόμο:

- § 1 (α) Απαγορεύονται οι γάμοι μεταξύ Εβραίων και πολιτών Γερμανών ή συγγενούς αίματος. Οι γάμοι που συνάπτονται παρ' όλα αυτά είναι άκυροι, ακόμη και αν είχαν τελεστεί στο εξωτερικό για παράκαμψη αυτού του νόμου.
- (β) Μόνο ο εισαγγελέας μπορεί να ασκήσει αγωγή ακύρωσης.
- § 2 Απαγορεύεται η εξωσυζυγική επαφή μεταξύ Εβραίων και υπηκόων Γερμανών ή συγγενούς αίματος.
- § 3 Δεν επιτρέπεται στους Εβραίους να απασχολούν στο σπίτι τους γυναίκες γερμανικού ή συγγενούς αίματος κάτω των σαράντα πέντε ετών.
- § 4 (α) Απαγορεύεται στους Εβραίους να υψώνουν την εθνική σημαία καθώς και τη σημαία του Ράιχ και να φέρουν τα σύμβολα και τα χρώματα του Ράιχ.
- (β) Από την άλλη πλευρά, τους επιτρέπεται να φέρουν τα εβραϊκά χρώματα. Η άσκηση αυτής της εξουσίας υπόκειται σε κρατική προστασία.
- § 5 (α) Όποιος παραβιάζει την απαγόρευση της § 1 θα τιμωρείται με φυλάκιση.
- (β) Όποιος παραβιάζει την απαγόρευση της § 2 θα τιμωρείται με φυλάκιση ή με ποινή.

- (γ) Όποιος παραβιάζει τις §§ 3 ή 4 τιμωρείται με φυλάκιση έως και ένα έτος και πρόστιμο ή μία από αυτές τις ποινές.
- § 6 Ο Υπουργός Εσωτερικών του Ράιχ, σε συμφωνία με τον αναπληρωτή του Φύρερ και τον Υπουργό Δικαιοσύνης του Ράιχ, εκδίδει τους απαραίτητους νομικούς και διοικητικούς κανονισμούς για την εφαρμογή και την τροποποίηση του νόμου.
- § 7 Ο νόμος τίθεται σε ισχύ την επομένη της δημοσίευσής του, αλλά η § 3 δεν τίθεται σε ισχύ μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1936.

Νυρεμβέργη, 15 Σεπτεμβρίου 1935

*Ο Φύρερ και Καγκελάριος του Ράιχ
Αδόλφος Χίτλερ*

*Ο Υπουργός Εσωτερικών του Ράιχ
Βίλχελμ Φρικ*

*Ο Υπουργός Δικαιοσύνης του Ράιχ
Δρ Φραντς Γκέρτνερ*

*Ο αναπληρωτής του Φύρερ
Ρούντολφ Χες*

Πρώτο μέρος

*Το ανήμπορο μίσος είναι το πιο ολέθριο από όλα τα συναισθήματα.
Δεν πρέπει να μισούμε κάποιον που δεν μπορούμε να καταστρέψουμε.*

Γιόχαν Βόλφγκανγκ φον Γκαίτε

Στρατόπεδο συγκέντρωσης Μπούχενβαλντ, Νοέμβριος 1944

Το μονότονο κρώξιμο των γερακιών δεν τον άφηνε να κοιμηθεί. Ούτε η βροχή βοηθούσε απόψε. Ο ήχος των σταγόνων στις τσίγκινες στέγες μάλλον τον εκνεύριζε παρά τον ηρεμούσε.

«Καταραμένος να είσαι, Χάινριχ Χίμλερ*!» βλαστήμησε και σηκώθηκε από το κρεβάτι.

* Ο Χάινριχ Χίμλερ ήταν από τους γνωστότερους Γερμανούς Εθνικοσοσιαλιστές πολιτικούς και από τους πιο σημαντικούς διαμορφωτές της ναζιστικής πολιτικής. Στις 6 Ιανουαρίου 1929 ο Αδόλφος Χίτλερ τον αναγόρευσε αρχηγό των Ες Ες. Ο αριθμός μέλους του Χίμλερ στα Ες Ες ήταν το 168. Θεωρείται ο ιθύνων νους και ηθικός αυτουργός του Ολοκαυτώματος, λόγω της θέσης του ως «Ανώτατου Αρχηγού» των Ες Ες, μέσω των οποίων πραγματοποίησε την εξόντωση των Εβραίων και των άλλων, ανεπιθύμητων στο Ράιχ, κοινωνικών ομάδων. Σε τρίωρη ομιλία του, στις 4 Οκτωβρίου 1943, μπροστά σε συγκέντρωση των Γερμανών τοποτηρητών στο κατεχόμενο Πόζναν, περιέγραψε την εξολόθρευση των Εβραίων με λεπτομέρειες. Η ομιλία αυτή μαγνητοφωνήθηκε και διασώζεται μέχρι σήμερα. Μάλιστα, στη Δίκη της Νυρεμβέργης αποτέλεσε σημαντικότατο αποδεικτικό στοιχείο για τα εγκλήματα των εθνι-

Η Λότι αναδευήθηκε και γύρισε πλευρό. Ανακάθισε και τον κοίταξε με ένα βλέμμα ανάμεικτο με απορία και νεύρα.

«Τι έπαθες και φωνάζεις μέσα στη νύχτα; Με ξύπνησες! Και γιατί βρίζεις τον Χίμλερ; Τι σου έκανε, μπορώ να μάθω;» Η Λότι άναψε το λαμπατέρ κι αναζήτησε το πακέτο με τα τσιγάρα της.

«Δεν κατάλαβα! Ό,τι θέλω θα λέω γι' αυτόν τον βλάκα. Που είχε τη φαεινή ιδέα να στήσει γερακοτροφείο εντός του στρατοπέδου. Και μάλιστα, δίπλα ακριβώς από τον ζωολογικό κήπο. Άλλη μεγαλεπήβολη τρέλα κι αυτή! Ας έρθει αυτός να κοιμηθεί εδώ, να δούμε, θα μπορέσει;» ο Όσκαρ Μπάουερ συνέχιζε να φωνασκεί βηματίζοντας πάνω κάτω στο δωμάτιο.

Έξαλλος είχε γίνει. Μια βδομάδα δεν είχε κλείσει στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Μπούχενβαλντ κι είχε ήδη κουραστεί.

«Μια χαρά ήμουν στο Στούτχοφ*. Ήσυχα πράγματα, μικρή

κοσοσιαλιστών. Εντύπωση προκαλεί η διαστροφή που υπέκρυπτε η αποκαλούμενη «τελική λύση του εβραϊκού ζητήματος». Στην ομιλία του εξήγησε στους παρευρισκόμενους τι σήμαινε η εικόνα ενός σωρού πεντακοσίων ή χιλίων πτωμάτων: επρόκειτο για το κατόρθωμα κάθε μέλους των Ες Ες ότι άντεξε στο θέαμα αυτό δίχως να λυγίσει, και άντλησε δύναμη από αυτή την εμπειρία. Σε αντίθεση με τον Χίτλερ, ο Χίμλερ επισκέφτηκε και επιθεώρησε επανειλημμένα τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου έγινε μάρτυρας της μαζικής εξόντωσης. Συνήθιζε να ενθαρρύνει τα μέλη των Ες Ες να προβαίνουν σε αποτροπαιές πράξεις. Βλέποντας την ήττα να πλησιάζει, προσπάθησε να διαπραγματευτεί την παράδοσή του στους Συμμάχους, κάτι όμως που δεν έγινε. Όταν τελικά συνελήφθη από τους Βρετανούς, αυτοκτόνησε πίνοντας δηλητήριο, τον Μάιο του 1945.

* Το στρατόπεδο συγκέντρωσης Στούτχοφ δημιουργήθηκε από τους Ναζί στην Πολωνία, το πρώτο εκτός Γερμανίας. Το στρατόπεδο άρχισε να λειτουργεί στις 2 Σεπτεμβρίου 1939 ως «στρατόπεδο εγκλεισμού πολιτών». Τον Νοέμβριο του 1941 μετατράπηκε σε «στρατόπεδο εργασιακής εκπαίδευσης» και η διοίκησή του πέρασε στο SiPo (αστυνομία ασφαλείας του Ράιχ). Έπειτα από περίπου δύο μήνες μετατράπηκε σε κανονικό στρατόπεδο συγκέντρωσης και υπάχθηκε στην επιθεώρηση στρατοπέδων συγκέντρωσης.

η έκταση, το έφερνα βόλτα σε μια ώρα, έκανα τη δουλειά μου. Ούτε κοράκια, ούτε γεράκια, ούτε αρκούδες. Εδώ πια είναι τσίρκο. Πώς περιμένουν να λειτουργήσω άυπνος;»

«Αγάπη μου, δε θα σου ζητήσουν да να τετραγωνίσεις και τον κύκλο! Για να εποπτεύεις σε έφεραν εδώ! Έτσι δε μου είπες;» το τσιγάρο στα χείλη της Λότι φώτιζε τη νύχτα σαν διακοπτόμενη αστραπή. «Εξάλλου, σε λίγο καιρό, ούτε αυτό θα κάνεις. Μόνο θα τους κοιτάς που θα περιμένουν τη σειρά τους για να πεθάνουν. Σιγά τη δουλειά, καημένε!»

Ο Όσκαρ αντιλήφθηκε πως δε θα βοηθούσε κανέναν τους αν εκείνη τη στιγμή απαντούσε στα ειρωνικά σχόλια της γυναίκας του. Αισθανόταν πολύ εξουθενωμένος για να έρθει σε αντιπαράθεση μαζί της, κι εκείνη είχε ήδη δείξει σημάδια πως δε νύσταζε πια. Κι αυτό καλό θα ήταν να το εκμεταλλευτεί. Ίσως αύριο μετά το πρωινό, αφού τα παιδιά θα είχαν αποσυρθεί για τη μελέτη τους, να της έκανε μια συζήτηση. Τώρα, όμως, τα χείλη της Λότι φάνταζαν πιο ηδονικά από χτες, πιο ηδονικά από ποτέ. Το νυχτικό της αποκάλυπτε ένα μέρος του κάτασπρου στήθους της, η ρώγα της απειλούσε να σκίσει το ύφασμα, το κατακτούσε και το σακάτευε ταυτόχρονα, το έκανε δικό της, το εξουσίαζε, κι εκείνο αφηνόταν παθητικά στο λάγνο κάλεσμά της αναγνωρίζοντας τη μοναδική υπεροχή εκείνου του ολοστρόγγυλου μαστού, αδημονώντας για τη στιγμή που η ρώγα θα θυσίαζε αβίαστα την υφή του μόνο για την ικανοποίηση μιας εθελούσιας υποταγής του. Ήταν η βασιλίσσα. Εκείνη όριζε κι εκείνη είχε όλα τα όπλα. Καθώς και τον αξιωματικό που στεκόταν όρθιος μπροστά της, λιγωμένος από τον πόθο.

«Όσκαρ, γύρνα στο κρεβάτι», είπε η Λότι χαϊδεύοντας με ηδυπάθεια το στήθος της.

Γυάλιζαν οι θηλές της. Σαν ώριμα κεράσια. Εκείνος χώθηκε στο πλάι της δίχως καθυστέρηση. Έσυρε την άκρη του δείκτη του αργά πάνω στην ερεθισμένη ρώγα της. Η Λότι έκλεισε τα

μάτια αναστενάζοντας κι έγειρε το κεφάλι προς τα πίσω. Η αλαζονική της μύτη έσκισε το ημίφως, πέρασε κάτω από το σώμα της μονότονης βροχής κι έκοψε στα δυο το άχαρο κρώξιμο των γερακιών.

Το δάχτυλο του Όσκαρ κατέβηκε με φόρα στον αφαλό της, όπου δοκίμασε για λίγο το βάθος του, περιφέρθηκε γύρω από το σχήμα του κι επέστρεψε στο αρχικό του σημείο. Τώρα έστριβε απαλά τη ρώγα, ενώ το άλλο του χέρι χάιδευε όλο το μήκος των μηρών της. Εκείνη ρίγησε, οι λεπτές της τρίχες, ξανθές κι απαλές, ορθώθηκαν όπως τα φρέσκα στάχυα που περίμεναν ικετεύοντας τον θεριστή. Ο Όσκαρ κατέβασε γρήγορα το εσώρουχό της κι η Λότι σταύρωσε τα πόδια της, πιάζοντάς τα μεταξύ τους όλο και πιο δυνατά. Παλλόταν ολόκληρη, το σώμα της ανέδιδε τη μυρωδιά ανθισμένης μανόλιας και λευκού σαπουνιού. Τα ολόξανθα μαλλιά της κάλυπταν το μισό της πρόσωπο κι ο Όσκαρ έβλεπε μόνο τα χείλη της που πάλευαν να κρατήσουν πίσω τους απόηχους της ηδονής. Ζουμερά, προκλητικά χείλη, χείλη πλασμένα για αλησμόνητα φιλιά.

Την ήθελε απεγνωσμένα. Ο πόθος του είχε κολλήσει σε κάθε επιφάνεια του δωματίου, κολυμπούσε ολόγυμνος στο πάτωμα κι έπαιζε κρυφτό ανάμεσα στις γρίλιες. Κυριευμένη από τον ίδιο λάγνο πόθο η Λότι άπλωσε το χέρι της στα πλευρά του και τον γρατζούνισε με τα μυτερά της νύχια. Ο Όσκαρ βόγκηξε, κι εκείνη γλίστρησε το χέρι της στο στέρνο του. Τον τράνταξε και τον ανάγκασε να την κοιτάξει καταπρόσωπο.

«Τώρα, τώρα!» του είπε πλησιάζοντας το στόμα της στ' αυτό του.

Ξεντύθηκε με βιαστικές κινήσεις. Καιγόταν, καιγόταν συθέμελα γι' αυτή τη γυναίκα που έκανε το κρεβάτι τους να μοιάζει με τον πιο βιτσιόζικο οίκο ανοχής. Μια εκλεπτυσμένη πόρνη γινόταν τις νύχτες, αποκλειστικά δική του, έτοιμη ανά πάσα στιγμή να του δοθεί, να τον απογειώσει, να τον μεθύσει, να τον πνίξει στο μέλι του κορμιού της και να τον αναστήσει μό-

νο για να έχει την ευχαρίστηση να τον γευτεί και πάλι από την αρχή.

Μπήκε μέσα της αργά, απολαμβάνοντας κάθε χιλιοστό της κατάδυσής του. Η Λότι άφησε ένα παρατεταμένο βογκητό κι ο Όσκαρ τής σκέπασε το στόμα με την παλάμη του. Εκείνη τον έκλεισε μέσα στα πόδια της και τον οδήγησε στο άβατό της, ώσπου οι ανάσες τους συντονίστηκαν και σώπασαν ως και το υπόκωφο μουγκρητό των πεινασμένων αρκούδων.

Το σμίξιμό τους ολοκληρώθηκε ταυτόχρονα με τη συγχορδία της βροχής που ενοχλούσε τις στέγες, κι απέμειναν να κοιτάζουν ξέπνοοι το ταβάνι. Η Λότι κύλησε στο στέρνο του κι εκείνος της χάιδεψε τρυφερά τα μαλλιά. Εννιά χρόνια ζούσαν παντρεμένοι και το πάθος τους παρέμενε γυαλισμένο, ακμαίο. Κάθε φορά ήταν μια αποκάλυψη, μια επιστροφή στις αρχέγονες ρίζες της ύπαρξής τους. Παραδομένοι στις φλόγες. Έτσι ζούσαν. Η Λότι σήκωσε τον κορμό της κι άρπαξε τα τσιγάρα από το κομοδίνο. Άναψε ένα και φύσηξε τον καπνό προς τα πάνω.

«Πολύ καπνίζεις», παρατήρησε ο Όσκαρ. «Δεν κάνει καλό, είπαμε να το περιορίσεις».

«Δε βλέπω και κάτι καλό εδώ μέσα. Από κάπου πρέπει να κρατηθώ κι εγώ, δε νομίζεις, γιατρέ μου;» η φωνή της, ξεπλυμένη πλέον από τον στρόβιλο του πόθου, ακούστηκε επίπεδη, άχρωμη.

«Σε είχα προειδοποιήσει, δεν είναι χώρος διακοπών. Ας έμενες πίσω στη Βαϊμάρη ή ακόμα καλύτερα, ας γυρνούσες στο Βερολίνο. Εσύ επέμενες γι' αυτό, αν θυμάσαι καλά. Ας με επισκεπτόσουν με τα παιδιά δυο τρεις φορές τον μήνα».

«Αρκετά σε στερήθηκαν τα παιδιά, Όσκαρ. Σε λίγο θα ξεχνούσαν πώς έδειχνες. Άλλωστε, το Βερολίνο είναι πια μια πόλη που περιμένει την τελική πτώση της. Οι άνθρωποι ζουν ανάμεσα στα χαλάσματα, οι βόμβες σκάνε πάνω από τα κεφάλια τους. Δεν υπάρχει μέλλον. Τι θα κάναμε εκεί;» παραπονέθηκε η Λότι. Τα μάτια της βάρυναν, σκούρυναν. Το χρώμα τους έγινε

το πιο βαθύ γαλάζιο, βαθύτερο από εκείνο των νερών του Ρήνου, του Σάαρ και του Μάιν μαζί. Όταν θύμωνε οι ίριδες αποκτούσαν μια τιρκουάζ απόχρωση, έμοιαζαν με πολύτιμους λίθους κλειδωμένους σε σεντούκι πειρατών. Κοσμήματα ήταν, και τώρα τον κοιτούσαν απαιτώντας να βγουν από την αφάνεια στο φως. Ικέτευαν για τις απαντήσεις που θα έφερναν πίσω το αρχικό τους χρώμα.

«Στο καταφύγιο θα ήσασταν ασφαλείς. Αλλά δεν ακούς. Εδώ πιστεύεις πως θα είναι καλύτερα; Για πόσο;»

Η Λότι δεν απάντησε. Προτίμησε να παίζει με τα μαλλιά της. Αυτή η ιστορία δε θα έβγαине σε καλό, το διαισθανόταν. Μόνο ο Όσκαρ δεν ήθελε να το παραδεχτεί. Ο πόλεμος αγρίευε. Οι αντίπαλες δυνάμεις προέλαυναν με ταχείς ρυθμούς. Ήταν στο κατόπι τους κι ήταν αποφασισμένοι να τους τσακίσουν.

«Λότι, ούτε κι εγώ είμαι χαρούμενος με τη μετάθεση αυτή, το ξέρεις. Ανάθεμα τον Χίμλερ, πάλι εκεί θα καταλήξω τα ιατρικά του πειράματα, τα διαγράμματα και τους παλιοεβραίους. Ούτε που μπορούσα να φανταστώ πως αυτή η αναθεματισμένη “ειδική μεταχείριση” θα χρειαζόταν τόσο μεγάλη γραφειοκρατία. Τόση ενέργεια. Κι όλα αυτά γιατί; Από τη μια σκοτώνουμε και από την άλλη θάβουμε. Και ξεθάβουμε. Καίμε. Εξαφανίζουμε στοιχεία. Χώρια την επίβλεψη όλων αυτών που μένουν πίσω. Έχω κουραστεί, δεν το βλέπεις; Αλλά τι μπορώ να κάνω; Η δουλειά μου είναι».

Ο Όσκαρ σηκώθηκε κι αναζήτησε την πιζάμα του. Για τα σαράντα του χρόνια κρατιόταν πολύ καλά. Δεν είχε κάνει κοιλιά, ούτε και υπέφερε από αραιώση, τα μαλλιά του ήταν κατάμαυρα κι όλα στη θέση τους. Γυμνασμένο το σώμα του, στιβαρό, εξεπαισμεμένο κύρος με τη στολή, τρόμο με την ιατρική του ποδιά. Μάτια γκριζα, σκληρά κι ένα μουστάκι σχεδόν σαν του ηγέτη του, Αδόλφου Χίτλερ.

Ντύθηκε μηχανικά και ξάπλωσε στο κρεβάτι. Η μετάθεσή του αυτή ήταν η τρίτη συνεχόμενη. Είχε αναχωρήσει από το

Ώουσβιτς τον Μάιο του 1943, μετά την άφιξη του Γιόζεφ Μένγκελε*, καθώς ο Μένγκελε είχε θεωρηθεί πλέον ικανός να διεξαγάγει τα ιατρικά πειράματα, αλλά και το δύσκολο έργο της διαλογής εκεί. Ουσιαστικά, από το δικό του έμπειρο μάτι εξαρτιόταν η συνέχιση και η ανθοφορία της πολεμικής βιομηχανίας των Ναζί, εφόσον εκείνος θα ξεχώριζε ποιος ήταν ικανός για εργασία και ποιος θα ακολουθούσε άμεσα την πορεία προς τους θαλάμους αερίων. Βέβαια, γρήγορα έγινε γνωστή η εμμονή του για τα πειράματα με τους διδύμους, όπως και με τους μικρόσωμους ανθρώπους, καθώς για τον ίδιο αποτελούσαν την υποδειγματική έκφραση της «ανωμαλίας».

Ο Όσκαρ μεταφέρθηκε στο Στούτχοφ, όπου έγινε μέλος του ιατρικού επιτελείου υπεύθυνου για τη διαλογή των κρατουμένων κι από κει στο σημερινό του πόστο στο Μπούχενβαλντ, που,

* Ο Γιόζεφ Μένγκελε ήταν Γερμανός γιατρός στο στρατόπεδο εξόντωσης του Άουσβιτς και διαβόητος ιδίως για τα πειράματα που έκανε με ανθρώπους, τα οποία οδηγούσαν συνήθως στον θάνατό τους. Έμεινε στην ιστορία ως ο «Άγγελος του Θανάτου». Φρόντιζε οι ιατρικά απαραίτητες εγχειρήσεις να πραγματοποιούνται συνήθως από βοηθούς του, ενώ ο ίδιος αφοσιωνόταν στα πειράματά του με τους κρατουμένους και τις νεκροψίες. Για να μπορέσει να πραγματοποιήσει τις νεκροψίες με στόχο τη διαπίστωση των αποτελεσμάτων των πειραμάτων του, σκότωνε τα θύματα με ενέσεις φαινόλης. Όπως και οι άλλοι γιατροί του Άουσβιτς, ο Μένγκελε έλαβε μέρος στη διαλογή των νέων κρατουμένων, βάσει της οποίας διαχωρίζονταν οι νεοαφικθέντες ικανοί για εργασία από τους αδύναμους, γέροντες και ασθενείς, οι οποίοι κατόπιν οδηγούνταν στους θαλάμους αερίων, όπου έβρισκαν τον θάνατο. Τον Απρίλιο του 1949 κατέφυγε ως Χέλμουτ Γκρέγκορ στη Γένοβα κι από κει ταξίδεψε στο Μπουένος Άιρες, με πλαστά χαρτιά του Ερυθρού Σταυρού, όπου έζησε μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1950. Στη συνέχεια μετακόμισε στην Παραγουάη και πέθανε στη Βραζιλία, όπου, κατά τη διάρκεια διακοπών και ενώ κολυπούσε, έπαθε εγκεφαλικό επεισόδιο και πνίγηκε. Ο τάφος του ανακαλύφθηκε το 1985 από Γερμανούς, Αμερικανούς και Ισραηλινούς ερευνητές. Εντός δύο εβδομάδων επικυρώθηκε η ταυτότητα του πτώματος, μετά, δε, και από εξέταση DNA το 1992, υπάρχει απόλυτη βεβαιότητα ότι επρόκειτο για τον Μένγκελε.

αν και μικρότερο σε μέγεθος από εκείνο του Άουσβιτς, είχε αποδειχτεί αρκετά απαιτητικό. Ο αριθμός των κρατουμένων, πολιτικών αρχικά κι έπειτα Εβραίων, ανερχόταν στους εξήντα τρεις χιλιάδες· το ίδιο το Μπούχενβαλντ διέθετε μια πλειάδα άλλων εξαρτώμενων από αυτό στρατοπέδων και υποδιοικήσεων, ογδόντα εφτά συνολικά, που κάλυπταν την περιοχή από το Ντίσελντορφ ως τα όρια της Βοημίας και της Μοραβίας. Αυτό σήμαινε πως η αποστολή που του είχε ανατεθεί ήταν ζωτικής σημασίας. Δεν ήταν μόνο η εξόντωση των Εβραίων το θέμα, αλλά και η εξασφάλιση του εργατικού δυναμικού για τα παρακαείμενα εργοστάσια, όπως αυτό της κατασκευής πολεμοφόδιων Gustloff ή τα λατομεία άμμου και πέτρας.

Επιπροσθέτως, το υπόμνημα του Χίμλερ αναφορικά με τους ομοφυλόφιλους είχε συμβάλει κατά πολύ στην αύξηση του γενικού πληθυσμού των στρατοπέδων κι εδώ ο αριθμός τους ανερχόταν σε δεκαπέντε χιλιάδες. Γι' αυτούς προβλεπόταν ως τιμωρία ο ευνουχισμός. Έπειτα ήταν οι Ρομά κι οι μάρτυρες του Ιαχωβά, αλλά κι οι μεταφορές κρατουμένων από άλλα στρατόπεδα, που μεγέθυναν το πρόβλημα της τήρησης των διαδικασιών. Κι ο Όσκαρ είχε μερίδιο ευθύνης για όλες. Αυτός ήταν κι ο λόγος που καταριόταν τον Υπουργό Εσωτερικών Χίμλερ, γιατί είχε επιφορτίσει τους αξιωματικούς με πρόσθετα καθήκοντα. Όχι μόνο με την επίβλεψη για τη συνέχιση της πολεμικής βιομηχανίας, αλλά και την τεράστια ευθύνη να απαλλάξουν τη Γερμανία από τους υπάνθρωπους εχθρούς της. Κι από πάνω, τον είχε στείλει σε ένα μέρος όπου τα ζώα δεν ησύχαζαν τις νύχτες!

«Αγάπη μου, σ' το είπα όταν ενημερώθηκα για τη μετάθεσή. Δεν είναι μέρος αυτό για σένα και τα παιδιά. Ούτε η Ρόζα θα είναι ευχαριστημένη εδώ, ούτε ο Χανς. Γιατί δεν το καταλαβαίνεις; Επίσης, βάλε το καλά στο μυαλό σου! Το Βερολίνο δε θα πέσει. Σε παρακαλώ, δε θέλω να το ακούσω ξανά αυτό. Ούτε μπορώ να διανοηθώ τι σε οδήγησε σε αυτή τη σκέψη. Κοίτα γύρω σου. Δες τι έχουμε καταφέρει. Ως λαός, ως στρατός, ως άν-

θρωποι. Κανείς δεν περίμενε από μια χώρα που είχε σκύψει το κεφάλι μετά τον πόλεμο να αναγεννηθεί τόσο γρήγορα μέσα από τις στάχτες της. Ήμασταν στον πάτο, Λότι, και τώρα αρχίζουμε να αγγίζουμε την κορυφή. Ήμασταν οι προδομένοι, οι ριγμένοι και τώρα φτάσαμε να διοικούμε μια αυτοκρατορία. Οι δυνατοί, αυτό είμαστε. Και αυτό θα παραμείνουμε. Σε πείσμα όλων, σε πείσμα των μπολσεβίκων, των σκουληκιών, των εχθρών του κόμματος και της υπεροχής της φυλής μας, πάντα πρώτοι και με διαφορά. Χάιλ Χίτλερ, αυτό το σύνθημα θα μας πάει ακόμα πιο μακριά. Είμαστε έτοιμοι να πετάξουμε, αγάπη μου, να καταγραφούμε στο πάνθεον της Ιστορίας με τεράστια γράμματα. Δεν το αισθάνεσαι;»

Η Λότι τον κοιτούσε ανέκφραστη. Διόλου δε συμμεριζόταν την άποψή του πως θα έβγαιναν νικητές από αυτόν τον πόλεμο. Ένας από τους λόγους που επέμενε να μέινουν εκείνη και τα παιδιά μαζί του στο στρατόπεδο ήταν ο φόβος. Φοβόταν πως, αν έχαναν, τα αντίποινα των Σοβιετικών θα ήταν πολύ σκληρά. Ιδιαίτερα στις συμβίες και στα παιδιά των αξιωματικών των Ες Ες. Πού θα έκρυβε τότε τα παιδιά της; Πώς θα τα έσωζε; Θα γινόταν κι εκείνη μια παρίας, ένα σκουπίδι σαν τους Εβραίους που έβλεπε να πυροβολούν οι στρατιώτες στον περίβολο. Ή ακόμα χειρότερα, σαν τους Σοβιετικούς που τους δολοφονούσαν με μια ένεση βενζίνης στην καρδιά. Η θανάτωσή της θα ήταν μονόδρομος, όπως κι όλων των κρατούμενων σε όλα τα στρατόπεδα, είτε αποκαλούνταν συγκέντρωσης είτε εξόντωσης, όλα εκεί κατέληγαν, στον θάνατο.

Με λένε Μίραμπελ. Είμαι μια κούκλα. Όχι σαν τις άλλες: ασυνήθιστη. Πήρα μορφή σε ένα εργοστάσιο στη Γερμανία, σε μια βάνουσα εποχή. Ολόγυρα πόλεμος, μπαρούτι και μίσος. Δε θα έπρεπε να νιώθω, δεν πλάστηκα για να αισθάνομαι, αλλά για να γαληνεύω ψυχές. Να γίνομαι κουβέρτα και χαλί να στρώνουν τα μικρά κορίτσια τις εύθραυστες λέξεις τους.

Αν μπορούσα να κλάψω, θα το έκανα με μανία. Μα οι κούκλες δεν κλαίνε. Δε βουρκώνουν. Από τα γυάλινα μάτια τους στάζει μονάχα μια στάλα ελπίδας, η ιστορία κάποιου ξεφτισμένου παρελθόντος κι ένα απόθεμα αγάπης που θα μπορούσε να είναι παντοτινό. Αλλά στο ανθρώπινο είδος τίποτα δεν μπορεί να κρατήσει για πάντα. Απολύτως τίποτα. Είμαι πλέον πεπεισμένη γι' αυτό. Η διαπίστωση αυτή με θλίβει, αλλά αναγνωρίζω τη δυναμική της. Είναι άμυνα.

Αναρωτιέμαι αν κατάφερα να μπαλώσω τις τρύπες των ανθρώπων. Μέτρησα σώματα, χέρια, μάτια, ηλικίες, χαμόγελα, δάκρυα, ανάσες και βιώματα. Κατοίκησα σε αποθήκη παιχνιδιών, σε στρατόπεδο συγκέντρωσης, σε βιβλιοπωλείο, σε σπίτια. Αντίκρισα πολλούς θανάτους – με κάθε πιθανό κι απίθανο τρόπο.

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΙΝΙΓΟΥΝ ΜΕ
ΤΑ ΙΔΙΑ ΧΕΡΙΑ ΠΟΥ ΑΓΚΑΛΙΑΖΟΥΝ; ΓΙΑΤΙ;

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 27466